

CONVOLVULUS CNEORUM L. U FLORI
JUGOSLAVIJE

RADOVAN DOMAC

(Iz Botaničkog instituta Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu)

Convolvulus cneorum L. ili srebroliki slak predstavlja bez sumnje veoma zanimljivu i rijetku biljku iz mediteranskog područja Jugoslavije. Vezan je na t. zv. eumediteransku zonu, i to na posve naročita staništa, naime na strme, najčešće na jug eksponirane stijene uz more (od 0—150 m nadmorske visine). Ovdje on s nekim drugim vrstama, naročito s *Inula candida*, *Phagnalon rupestre*, *Centaurea ragusina* i dr., izgrađuje posebnu vegetaciju stjenjača, koja pripada svezi *Centaureo-Campanulion* Horvatić.

Vrsta *Convolvulus cneorum* rasprostranjena je u južnom dijelu Italije, primorskom dijelu Jugoslavije (Dalmacija) i Grčkoj (Fiori 1923—29, II: 292), zatim u Albaniji (Hayek 1927—33, II: 37), pa je prema tome možemo smatrati pripadnikom sjevernomediteranskog flornog elementa. Na području Jugoslavije, zapravo Dalmacije, nalazišta su ove vrste razmjerno malobrojna, pa se ona smatra rijetkom biljkom naše flore (usporedi na pr. Adamović 1911: 61, Hirc 1903—12: 395). Stoga držim, da je zanimljivo objavljivanje nekih novih nalazišta, na temelju kojih se popunjuje ili proširuje areal ove vrste, a isto tako i prikaz njenog rasprostranjenja na području Jugoslavije, koji dosada nije postojao.

U navedenom su popisu nalazišta poređana u smjeru NW—SO, a za pojedine su herbarske zbirke upotrebljene internacionalne kratice (»Index herbariorum«).

Dugi otok: »Grbašćak«, Pevalek (1930: 142); »Volujak« (SW dio otoka), herbar ZA (Domac)

Šolta: stijene u SO dijelu otoka, herbar ZA (Domac)

Hvar: istočni dio otoka, Visiani (1842—47, II: 230), a prema njemu Schlosser-Vukotinović (1869: 620) i Hirc (1903—12: 395); Adamović (1911: 61); herbar SA¹ (Degen)

¹ Za podatke iz sarajevskog herbara zahvaljujem gđi. dr. H. Riter-Studnički.

Jabuka: Ginzberger (1921:242); herbar SA (Degen)

Kamik (W od sv. Andrije): Ginzberger (1921:242); herbar SA (Degen)

Sv. Andrija (kod Visa): stijene u južnom dijelu otoka, herbar ZA (Domac)

Biševo: Ginzberger (1921:242)

Vis: rt »Stračine«, Domac (1955:20) i herbar ZA (Domac)

Barjaci (SW od Visa): Ginzberger (1921:242)

Zokamica (»Kamen«, N od Visa): Ginzberger (1921:242)

Ravnik (SO od Visa): Jiruš (Hirc 1903—12, :395)

Palagruža mala: Adamović (1911:61); Ginzberger (1921:242); herbar ZA (Babić) i dr.

Pelješac: krajnji SO dio otoka, u predjelu »Vilište«, između rta Mrčulić i Vratnik, cca 110 m nadmorske visine (pismeno saopćenje ing. M. Jovančevića iz Trstena kod Dubrovnika)

Jakljan: Adamović (1911:61)

Šipan: Adamović (1911:61)

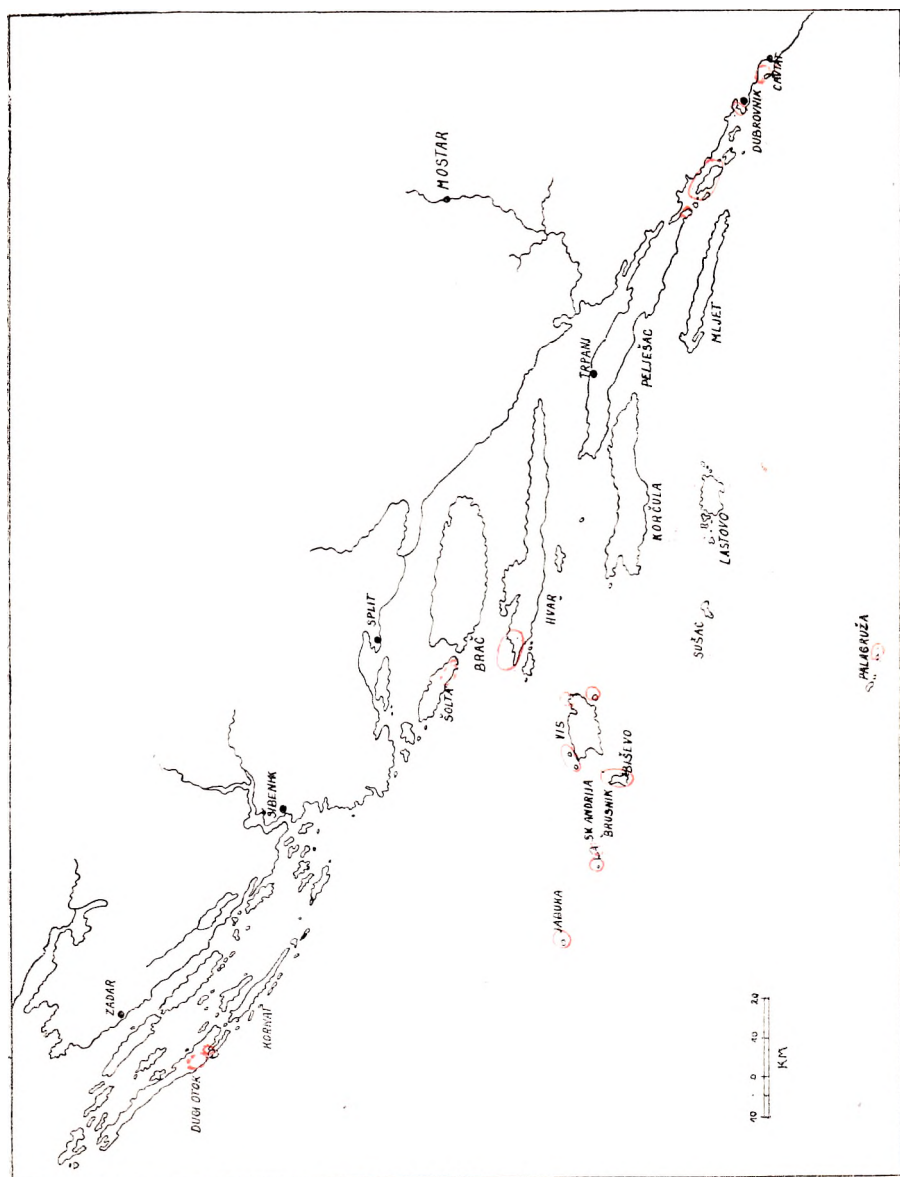
Lapad: Visiani (1842—47, II:230) (prema njemu Schlosser-Vukotinović 1869:630 i Hirc, 1903—12:395); Adamović (1911:61); herbar ZA (Vodopić) i herbar SA (Latzel); ing. M. Jovančević (okolina crkve sv. Vlaha, pismeno saopćenje)

Mrkan (kod Cavtata): herbar ZA (Vouk).

Navedeni popis pokazuje, da je vrsta *Convolvus cneorum* L. u posljednje vrijeme nađena na mjestima sa kojih dosada nije bila poznata, a to su: Volujac na Dugom otoku, Šolta, rt Stračine na Visu, Sv. Andrija, SO dio Pelješca (Vilište) i otočić Mrkan kod Cavtata.

Promatrajući areal spomenute vrste na Jadranu (sl. 1) očito je, da on obuhvata uglavnom srednju i južnu Dalmaciju, gdje se naročito ističu dva područja s brojnijim nalazištima, a to je otočna skupina Visa i okolica Dubrovnika. To, što se ova vrsta češće javlja u tim područjima, uvjetovano je prvenstveno geomorfološkim razlozima, jer su ovdje obilno razvijene strme stijene uz samo more. Posve je međutim vjerojatno, da će daljim istraživanjima biti otkriveno još po koje nalazište u području Hvar—Mljet.

Nadalje treba istaći, da vrstu *Convolvulus cneorum* ne možemo više smatrati pripadnikom južnodalmatinske zone kao ranije (Adamović 1911), budući da je nađena i sjevernije (Šolta, a pogotovu Dugi otok, gdje lokalitet Volujac predstavlja njeno najsjevernije nalazište). Gledajući pak na čitav areal ove vrste, vjerojatno je, da se središte rasprostranjenja nalazi u južnoj Italiji i srednjoj Dalmaciji, gdje su i nalazišta ove vrste najbrojnija. Odavde je ona prodrla u Albaniju i Grčku, ali je u tim područjima veoma rijetka: Hayek (1927—33) je uopće ne navodi za Grčku, a Fiori (1923—29) za Albaniju.

Sl. 1. Areal vrste *Convolvulus cneorum* na Jadranu
 — — — nova nalazišta

Zanimljivo je napokon utvrditi, da se areal vrste *Convolvulus cneorum*, što se tiče njegova jadranskog dijela, neobično podudara s arealom vrste *Centaurea ragusina* L. (D o m a c 1956). Razlozi su tome podudaranju prije svega geomorfološki i ekološki, jer obje vrste nastavaju gotovo identična staništa. Vjerojatno je, da je vrsta *Convolvulus cneorum* starija, jer je rasprostranjena i u Italiji: njeno se rasprostranjenje očito odigralo prije prekida kopnene veze između Apeninskog i Balkanskog poluotoka, a osim toga se vrsta *Centaurea ragusina* i s morfološkog gledišta može smatrati svojom u razvoju (D o m a c 1956).

CONVOLVULUS CNEORUM L. IN DER FLORA JUGOSLAWIENS

Von der Art *Convolvulus cneorum* L., die bisher als eine seltene Pflanze der eumediterranen Zone in FNRJ galt, werden mehrere neue Fundorte angeführt («Volujac» auf der Insel Dugi, Insel Šolta, Sv. Andrija (bei Vis), Vis, Halbinsel Pelješac und Insel Mrkan (bei Cavtat). Ausserdem wird auch eine Karte des Verbreitungsgebietes dieser Art im Gebiete der Adria angegeben (Abb. 1), aus der ersichtlich ist, dass *Convolvulus cneorum* besonders auf der Inselgruppe Vis und um Dubrovnik verbreitet ist.

Dem Gesamtverbreitungsgebiet dieser Art (Italien, Dalmazien, Albanien und Griechenland) nach wurde festgestellt, dass sie dem nord-mediterranen Florenelement zuzurechnen ist.

LITERATURA — SCHRIFTTUM

- Adamović L. 1911: Die Pflanzenwelt Dalmaziens. Leipzig.
Domac R. 1955: Flora otoka Visa. Acta pharm. Jugosl. V, br. 1, Zagreb.
Domac R. 1956: Noviji pogledi na svojtu *Centaurea ragusina* L. Glas. biol. sekc. Hrv. prirodosl. društva 7, Zagreb.
Fiori A. 1922—29: Nuova flora analitica d'Italia. I—II, Firenze.
Ginzberger A. 1921: Beitrag z. Kenntnis d. Flora d. Scoglien u. kleineren Inseln Süd-Dalmaziens. Oester. bot. Zeitschr. 70, Wien.
Hayek A. 1927—33: Prodomus Florae Peninsulae Balcanicae. Berlin.
Hirc D. 1903—12: Revizija hrv. flore. Rad Jugosl. Akademije.
Pevalak I. 1930: Vaskularna flora otoka Dugog. Prirodosl. istraž. Kralj. Jugosl. 16, Zagreb.
Schlosser J.—Vukotinović Lj. 1869: Flora croatica. Zagreb.
Visiani R. 1842—47: Flora dalmatica. Lipsiae.